

Comparing the Effect of High and Low Glycemic Load Meals before Endurance Exercise on Glycemic Response in Female Athletes: A Cross-Over Feeding Trial

Zinat Sharifhosein¹,
Reza Ghiasvand²,
Awat Feizi³,
Mohammad Marandi⁴,
Parastoo Tavasoli⁵

¹ MSc of Health Science in Nutrition, Department of Community Nutrition, School of Nutrition and Food Science, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

² Associate Professor, Department of Community Nutrition, School of Nutrition and Food Science, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

³ Associate Professor, Department of Epidemiology and Biostatistics, School of Public Health, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

⁴ Associate Professor, Department of Sport Physiology, Faculty of Physical Educational and Sport Sciences, Isfahan, Iran

⁵ MSc of Clinical Biochemistry, Department of Food Science and Technology, School of Nutrition and Food Science, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

(Received July 7, 2014 Accepted December 26, 2015)

Abstract

Background and purpose: The importance of adequate dietary carbohydrate for optimal physical performance has long been recognized, but changes in glycemic index and glycemic load of pre-exercise meal might also influence physical exercise and the pattern of substrate utilization during exercise. The aim of this study was to compare the effect of two meals with high or low glycemic load 3 hour preexercise on exercise performance and glycemic response in female athletes.

Materials and methods: Thirty six non-professional female athletes, aged 19-24 years old were enrolled in a cross-over double-blind randomized clinical trial. Participants in each group received breakfast meal with high or low glycemic load, and 7-day wash out period was determined. Serum glucose and insulin measurements were performed before and after each phase of the intervention. Three hours after ingestion of meal, the subjects ran up to exhaustion in a 20-m shuttle run pacer. 7-days wash out period was determined and then changed the two groups.

Results: The ingestion of a high or low glycemic load meal three hours before exercise did not lead to significant difference in exercise performance. But mean changes in serum glucose and insulin in the group who had a meal with high glycemic load was higher than those who had had meals with low glycemic load.

Conclusion: Consumption of a meal with high glycemic load, three hours before a 20-m shuttle run pacer, increased serum glucose and insulin levels during exercise compared to a meal with low glycemic load.

(Clinical Trials Registry Number: IRCT201508185062N9)

Keywords: glycemic load, glycemic index, feeding, athletic performance, blood glucose

مقایسه تأثیر دریافت وعده های غذایی دارای بار گلیسمی [GL] بالا یا پایین، قبل از ورزش استقامتی بر پاسخ گلیسمیک در خانم های ورزشکار: یک کار آزمایی غذادهی متقاطع

زینت شریف حسین^۱رضا غیاثوند^۲آوات فیضی^۳محمد مرندی^۴پرستو توسلی^۵

چکیده

سابقه و هدف: اهمیت مصرف کربوهیدرات به میزان کافی قبل از ورزش برای انجام یک عملکرد ورزشی خوب از قبل شناخته شده است، ولی تغییر در نمایه گلیسمی و بار گلیسمی وعده غذایی قبل از ورزش هم ممکن است بر عملکرد ورزشی و الگوی بهره برداری از سوبستراها در طول ورزش تأثیر داشته باشد. هدف از انجام این مطالعه، مقایسه اثر دو وعده غذایی دارای بار گلیسمی مختلف، ۳ ساعت قبل از ورزش بر عملکرد ورزشی و پاسخ گلیسمیک در خانم های ورزشکار است.

مواد و روش ها: در این مطالعه تجربی، تعداد ۳۶ خانم ورزشکار غیر حرفه ای با دامنه سنی ۱۹-۲۴ سال در یک کار آزمایی بالینی دو سوکور متقاطع وارد شدند. شرکت کنندگان در هر گروه، وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا یا پایین را به عنوان صبحانه دریافت کردند. سپس ۷ روز به عنوان دوره پاکسازی (wash out) در نظر گرفته شد. میزان گلوکز و انسولین سرم قبل و بعد از هر فاز از مداخله اندازه گیری شد. ۳ ساعت پس از مصرف وعده غذایی، افراد در تست ورزشی دو shuttle run pacer وارد شدند و تا زمان رسیدن به خستگی دویند. ۷ روز به عنوان دوره پاکسازی (wash out) در نظر گرفته شد و سپس جای دو گروه عوض شد.

یافته ها: دریافت وعده های غذایی دارای بار گلیسمی پایین یا بالا ۳ ساعت قبل از انجام ورزش باعث ایجاد تفاوت معنی دار در عملکرد ورزشی افراد نشد، ولی میانگین تغییرات غلظت گلوکز و انسولین سرم در اثر وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا، بیش تر از وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین بود.

استنتاج: مصرف وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا، ۳ ساعت قبل از انجام دو shuttle run pacer، باعث افزایش غلظت گلوکز و انسولین سرم حین ورزش در مقایسه با وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین شد.

شماره ثبت کار آزمایی بالینی: IRCT201508185062N9

واژه های کلیدی: بار گلیسمی، نمایه گلیسمی، غذادهی، عملکرد ورزشی، گلوکز خون

مقدمه

ورزشکاران پیوسته به دنبال راهی هستند که عملکردشان را به بهترین وضعیت برسانند (۱). بر اساس مستندات علمی، میزان گلیکوژن عضلات در طول انجام ورزش کاهش می یابد و لذا فرد قادر به ادامه ورزش

E-mail: ghiasvand@hlth.mui.ac.ir

مؤلف مسئول: رضا غیاثوند - اصفهان: دانشکده تغذیه و علوم غذایی، گروه تغذیه جامعه

۱. کارشناس ارشد علوم بهداشتی در تغذیه، گروه تغذیه جامعه، دانشکده تغذیه و علوم غذایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۲. دانشیار، گروه تغذیه جامعه، دانشکده تغذیه و علوم غذایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۳. دانشیار، گروه آمار و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

۴. دانشیار، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

۵. کارشناس ارشد بیوشیمی بالینی، گروه علوم و صنایع غذایی، دانشکده تغذیه و علوم غذایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۴/۱۶ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۳۹۴/۷/۸ تاریخ تصویب: ۱۳۹۴/۱۰/۵

نیست. انجام ورزش خصوصاً در طولانی مدت وابسته به میزان کربوهیدرات قابل دسترس قبل از انجام ورزش است (۲، ۳). دریافت میزان و نوع کربوهیدرات مصرفی قبل از ورزش، به عنوان یک روش مرسوم جهت افزایش عملکرد ورزشی همیشه مورد بحث بوده است و بسیاری از مطالعات در دو دهه اخیر به بررسی استراتژی‌های تغذیه‌ای قبل از ورزش پرداخته‌اند (۴). اکثر مطالعات گزارش کرده‌اند مصرف یک رژیم محدود از کربوهیدرات، ممکن است عملکرد ورزشکاران را بهبود بخشد؛ تئوری پیشنهاد این ادعا این است که رژیم‌های محدود از کربوهیدرات، اکسیداسیون چربی را افزایش داده و باعث حفظ ذخایر گلیکوژن عضلات می‌شود (۵، ۶). از طرفی بررسی برخی از مطالعات مشخص می‌کند برای افزایش توانایی انجام ورزش‌های طولانی مدت، مصرف رژیم‌های پرکربوهیدرات در روزهای قبل از ورزش، باعث افزایش ذخیره گلیکوژن کبد و عضلات اسکلتی می‌شود (۷). مطالعاتی که رژیم‌های پرکربوهیدرات را قبل از انجام ورزش توصیه می‌کنند (۸، ۹)، چنین توجیهی دارند که در زمان انجام ورزش طولانی مدت، سطح انسولین پلاسما کاهش می‌یابد و با توجه به این که انسولین مهارکننده لیپولیز است (۸)، کاهش انسولین موجب آزاد شدن اسیدهای چرب آزاد و همراه با آن رها شدن تریتوفان در پلاسما می‌شود، تریتوفان تبدیل به سروتونین شده و سروتونین افزایش یافته در پلاسما باعث افزایش خستگی می‌شود (۱۰، ۱۱). اخیراً تغییر در نمایه گلیسمی (GI) مکمل‌های کربوهیدراتی، یک زمینه تحقیقاتی جدید در تغذیه ورزشکاران برای بهینه کردن عملکرد ورزشی فراهم کرده است (۱۲). اگرچه GI ابتدا برای کنترل اثر گلیسمیک رژیم غذایی در بیماران دیابتی مطرح شد، ولی امروزه کاربرد وسیع‌تری پیدا کرده است، از جمله در تغذیه ورزشکاران برای انتخاب نوع کربوهیدرات مصرفی مناسب به آن‌ها کمک می‌کند (۱۳). برخی از تحقیقات نشان می‌دهند که غذاهای غنی از

کربوهیدرات با GI پایین، یک منبع غذایی خوب هستند که اگر قبل از انجام ورزش‌های طولانی مدت مصرف گردند، باعث افزایش دسترسی به منابع کربوهیدرات می‌شوند. در مقابل غذاهای غنی از کربوهیدرات با GI بالا یک منبع مفید برای افزایش ذخایر گلیکوژن بعد از ورزش هستند و باعث افزایش بیش‌تر در پاسخ گلوکز و انسولین می‌شوند (۱۲). به نظر می‌رسد از نظر بیوشیمیایی، مدارک موافقی وجود دارد که تغییر در GI می‌تواند باعث تفاوت در لیپولیز سلول‌های چربی، سطح اسیدهای چرب آزاد پلاسما و میزان اکسیداسیون کربوهیدرات و چربی شود (۷، ۱۴). ولی وقتی در سطح عملکردی بررسی می‌شود، نتایج ضد و نقیضی وجود دارد، به طوری که تنها برخی شواهد اثرات مفید آن را در اجرای ورزش بیان می‌کنند (۱۳). بار گلیسمی (GL) شاخص دیگری است که میزان کربوهیدرات موجود در یک سهم مشخص از غذای حاوی کربوهیدرات را بیان می‌کند و با ضرب نمایه گلیسمی در میزان کربوهیدرات آن ماده غذایی تقسیم بر ۱۰۰ محاسبه می‌شود (۱۵). بار گلیسمی برای اندازه گیری پاسخ گلیسمیک به عنوان یک روش قابل اعتماد شناخته شده است (۱۶) و پیشنهاد شده که بار گلیسمی نسبت به میزان کربوهیدرات یا نمایه گلیسمی به تنهایی، برای پیشگویی پاسخ گلیسمیک غذاها در پورشن سایزهای مختلف، شاخص بهتری است (۱۷). تحقیقات در مورد اثر GL بر توانایی و اجرای ورزش هنوز در قدم‌های اول است، ولی مطالعات اخیر نشان داده‌اند این مفهوم آن قدر ارزش دارد که تغذیه ورزشکاران را به خود معطوف کند (۴). ولی متأسفانه مطالعات انجام شده در این زمینه ناکافی است، لذا بر آن شدیم که مطالعه دیگری برای بررسی اثر GL وعده غذایی قبل از ورزش بر عملکرد ورزشی طراحی نماییم. هدف از این مطالعه بررسی تأثیر دریافت دو وعده غذایی ایزوکالریک با گلیسمیک لود مختلف قبل از انجام ورزش بر پاسخ گلیسمیک در خانم‌های ورزشکار بود.

مواد و روش ها

این مطالعه یک کارآزمایی بالینی (کد: IRCT201508185062N9) غذادهی (feeding trial) دو سو کور با طراحی متقاطع بود. حجم نمونه بر اساس فرمولی که برای مطالعات متقاطع پیشنهاد شده، تعداد ۳۲ نفر محاسبه شد و جهت جلوگیری از ریزش احتمالی، تعداد ۳۸ خانم ورزشکار غیر حرفه‌ای به این مطالعه دعوت شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل: زنان ۱۹-۲۵ سال با BMI معادل ۱۹-۲۴ کیلوگرم بر متر مربع و داشتن فعالیت منظم ورزشی ۳ بار در هفته به مدت ۹۰ دقیقه بود. این نمونه‌ها از سالن ورزشی شهید موحدی واقع در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انتخاب شدند. معیارهای خروج از مطالعه عبارت بود از ابتلا به بیماری‌های مزمن، وضعیت بارداری یا شیردهی، مصرف دارو، مکمل غذایی یا ورزشی. این مطالعه توسط کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی اصفهان مورد تأیید قرار گرفت. پس از تکمیل فرم رضایت‌نامه آگاهانه، مشخصات عمومی افراد در پرسشنامه ثبت شد. سپس به‌طور راندوم در یکی از دو گروه دارای بار گلیسمی بالا یا پایین قرار گرفتند (۱۵). در هر گروه ۱۹ نفر شرکت کردند. به افراد تأکید شد که ۲۴ ساعت قبل از انجام هر مرحله کارآزمایی، فعالیت بدنی شدید نداشته باشند و ۱۲ ساعت قبل ناشتا باشند. در شروع مرحله اول کارآزمایی، نمونه‌گیری خون ناشتا (اولین نمونه‌گیری) انجام گرفت؛ سپس وعده‌های غذایی با گلیسمیک لود بالا یا پایین به عنوان صبحانه به افراد داده شد. تا ۳ ساعت پس از مصرف وعده غذایی، افراد فعالیت فیزیکی خاصی نداشتند و هیچ‌گونه ماده غذایی مصرف نکردند. پس از گذشت این زمان، تست ورزشی که یک دو رفت و برگشت در مسافت ۲۰ متر بود، توسط افراد اجرا شد. با نواخته شدن زنگ، افراد از یک سمت به سمت دیگر می‌دویدند؛ در هر دقیقه فاصله بین نواخته شدن زنگ‌ها کاهش می‌یافت، به‌طوری‌که افراد مجبور می‌شدند با سرعت بیش‌تری بدونند تا از زنگ‌ها عقب نمانند. چنان‌چه فردی ۲ یا ۳ زنگ عقب

می‌ماند، از دور خارج می‌شد و این زمان به عنوان زمان رسیدن به خستگی ثبت می‌گردید (۱۸). بلافاصله پس از انجام تست ورزشی، نمونه‌گیری خون (نمونه‌گیری دوم) انجام شد. پس از طی ۷ روز به عنوان دوره پاکسازی، در مرحله دوم اجرای کارآزمایی، جای دوگروه از نظر دریافت نوع وعده غذایی عوض شد و مطالعه دقیقاً به همان صورت تکرار گردید. به منظور کنترل برخی از مخدوشگرها به افراد شرکت‌کننده آموزش داده شد که برنامه غذایی معمول خود را ۲ روز قبل از اجرای فاز اول مطالعه یادداشت نموده و دقیقاً همان برنامه را ۲ روز قبل از اجرای فاز دوم مطالعه تکرار نمایند.

ارزیابی تن سنجی: وزن با حداقل پوشش و بدون کفش با استفاده از ترازوی دیجیتال با دقت ۰/۱ کیلوگرم اندازه‌گیری شد. قد افراد با استفاده از متر نواری در وضعیت ایستاده در کنار دیوار و بدون کفش با دقت ۰/۱ سانتی‌متر اندازه‌گیری شد. نمایه توده بدن از تقسیم وزن (کیلوگرم) بر مجذور قد (متر) محاسبه شد. به منظور حذف خطای فردی، همه اندازه‌گیری‌ها توسط یک نفر انجام گرفت.

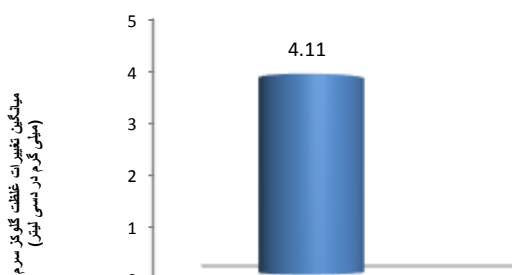
ارزیابی بیوشیمیایی: نمونه خون سیاهرگی یک بار پس از ۱۲ ساعت ناشتا بودن و یک بار پس از انجام تست ورزشی، جهت اندازه‌گیری سطح گلوکز و انسولین خون جمع‌آوری شد. گلوکز خون با روش گلوکز اکسیداز با استفاده از دستگاه اتوآنالایزر بیوشیمیایی و انسولین با استفاده از روش الایزا اندازه‌گیری شد.

وعده‌های غذایی: وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا شامل ۷۵ گرم نان باگت سفید، ۳۰ گرم پنیر سفید کم چرب پگاه، ۲۵ گرم تخم مرغ آب‌پز و ۲۰ گرم شکر سفید بود و گلیسمیک لود معادل ۵۱/۵ را فراهم می‌کرد. وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین شامل ۱۵۰ گرم عدس پخته، ۲۴۰ گرم پرتقال و ۱۲ گرم روغن مایع آفتابگردان لادن بود و گلیسمیک لود ۱۰ را فراهم می‌کرد. هر یک از وعده‌های غذایی تقریباً ۴۰۳ کالری انرژی، ۵۸ درصد کربوهیدرات، ۱۵ درصد پروتئین و

وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا بیش تر از وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین بود و این تفاوت به طور حاشیه ای معنی دار بود ($p = 0/09$).

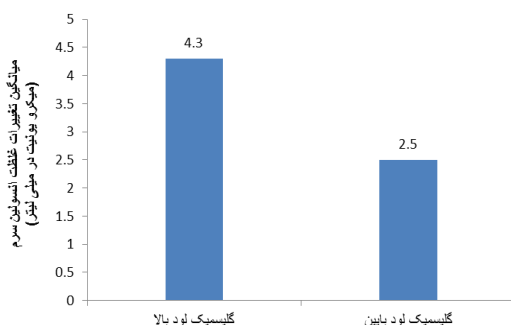
جدول شماره ۱: تأثیر دریافت وعده های غذایی دارای بار گلیسمی بالا یا پایین بر زمان رسیدن به خستگی

وعده غذایی	زمان رسیدن به خستگی (ثانیه)	حداقل	حداکثر	سطح معنی داری
بار گلیسمی بالا	۲۴۴/۰۲	۱۴۹	۳۶۷	۰/۹۲
بار گلیسمی پایین	۲۴۴/۶۳	۱۵۷	۴۱۲	

نمودار شماره ۱: تأثیر دریافت وعده های غذایی دارای بار گلیسمی بالا و پایین بر میانگین تغییرات غلظت گلوکز سرم

در نمودار شماره ۲ تأثیر دریافت وعده های غذایی دارای بار گلیسمی بالا و پایین بر میانگین تغییرات غلظت انسولین سرم مشاهده می شود. غلظت انسولین سرم در حالت ناشتا بین دو گروهی که وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا یا پایین را مصرف کرده بودند، تفاوت معنی داری نداشت ولی در پایان ورزش، میانگین تغییرات غلظت انسولین سرم در اثر وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا بیش تر از وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین بود، ولی این تفاوت معنی دار نبود ($p = 0/52$).

نمودار شماره ۲: تأثیر دریافت وعده های غذایی دارای بار گلیسمی بالا و پایین بر میانگین تغییرات غلظت انسولین سرم

۲۷ درصد چربی داشت. گلیسمیک ایندکس و گلیسمیک لود وعده های غذایی بر اساس جدول بین المللی (۱۹) و با استفاده از این فرمول به دست آمد (۲۰):

$$\begin{aligned} \text{محتوای کربوهیدرات هر ماده غذایی (گرم)} \times \text{GI} &= \Sigma [\text{درصد}] \times \text{GI} \\ \text{کل میزان کربوهیدرات وعده غذایی} &= \text{محتوای کربوهیدرات هر ماده غذایی (گرم)} \times \text{GI} / 100 \end{aligned}$$

روش های آماری: متغیرهای کمی به صورت میانگین و انحراف معیار نشان داده شد. نرمال بودن توزیع متغیرها پیش از انجام آنالیزهای آماری با استفاده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف و p-p plot مورد ارزیابی قرار گرفت. از آزمون t زوجی برای مقایسات درون گروهی و t دو نمونه ای مستقل برای مقایسات بین گروهی استفاده شد. جهت تعیین تفاوت اثر وعده های غذایی بر متغیرهای مورد نظر، از آزمون F جهت مطالعات متقاطع استفاده گردید (با استفاده از نرم افزار رایگان R نسخه ۳,۶,۱).

یافته ها

مشخصات عمومی شرکت کنندگان عبارت از: میانگین سنی و وزنی افراد به ترتیب $19/4 \pm 0/8$ سال و $60/1 \pm 6$ کیلوگرم و میانگین شاخص توده بدنی (BMI) $22/1$ کیلوگرم بر متر مربع بود. دریافت وعده های غذایی دارای بار گلیسمی بالا یا پایین، ۳ ساعت قبل از انجام ورزش باعث ایجاد تفاوت معنی دار در عملکرد ورزشی بین دو وعده غذایی نشد. (شاخص اندازه گیری عملکرد ورزشی، زمان رسیدن به خستگی در حین اجرای دو shuttle run pacer بود که در جدول شماره ۱ نتایج این بررسی بیان شده است). تأثیر دریافت وعده های غذایی دارای بار گلیسمی بالا و پایین بر میانگین تغییرات گلوکز سرم، در نمودار شماره ۱ نشان داده شده است. غلظت گلوکز سرم در حالت ناشتا بین دو گروهی که وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا یا پایین را مصرف کرده بودند، تفاوت معنی داری نداشت، ولی در پایان ورزش میانگین تغییرات غلظت گلوکز سرم در اثر

بحث

در این مطالعه تأثیر دریافت دو وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا و پایین، ۳ ساعت قبل از ورزش استقامتی، بر پاسخ گلیسمیک در خانم‌های ورزشکار مورد مقایسه قرار گرفت. عملکرد ورزشی در دو گروه متفاوت نبود، ولی میانگین تغییرات غلظت گلوکز سرم در اثر وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا، بیش‌تر از وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین در حین ورزش بود؛ به‌طوری که تفاوت معنی‌داری در سطح مارچینالی مشاهده شد. میانگین تغییرات غلظت انسولین سرم هم در اثر وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا، بیش‌تر از وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین بود، ولی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. پایین‌تر بودن غلظت گلوکز و انسولین سرم در اثر وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین، یافته مفیدی است زیرا می‌تواند بیانگر کاهش بهره‌برداری از ذخایر کربوهیدرات و افزایش اکسیداسیون چربی باشد. افزایش بیش‌تر گلوکز و متعاقب آن افزایش بیش‌تر انسولین سرم، پس از مصرف غذای دارای بار گلیسمی بالا، در مقایسه با غذای دارای بار گلیسمی پایین، موجب ممانعت از لیپولیز می‌شود که این امر باعث افزایش مصرف ذخایر گلیکوژن ماهیچه‌ای در حین ورزش و تخلیه ذخایر محدود کربوهیدرات شده و منجر به افزایش خستگی ورزشکار می‌شود (۲۱). بر اساس جستجوی ما در مقالات علمی، یافته‌های متناقضی در مورد پاسخ گلیسمیک افراد در اثر مصرف وعده‌های غذایی با نمایه گلیسمی بالا یا پایین مشاهده شد. در برخی از مطالعات قبلی، نتیجه‌ای همسو با مطالعه ما به دست آمده بود، به‌وری که غلظت گلوکز و انسولین سرم در حین ورزش در اثر وعده غذایی با نمایه گلیسمی بالا، بیش‌تر از وعده با نمایه گلیسمی پایین بود (۲۰، ۲۲). ولی در بعضی دیگر از مطالعات، تفاوتی بین میزان غلظت گلوکز سرم در حین ورزش در اثر کارآزمایی با نمایه گلیسمی بالا یا پایین دیده نمی‌شد (۷، ۱۳، ۲۳). در تعدادی از مطالعات، غلظت گلوکز سرم در اثر وعده

غذایی با نمایه گلیسمی پایین در حین ورزش بیش‌تر از وعده با نمایه گلیسمی بالا بود (۲۱۸). از میان مطالعات مورد بررسی، تنها یک کارآزمایی بالینی، علاوه بر نمایه گلیسمی، تأثیر بار گلیسمی وعده غذایی قبل از ورزش را بر عملکرد ورزشی و پاسخ گلیسمیک مورد بررسی قرار داده بود و نتیجه‌ای مشابه با مطالعه حاضر به دست آورده بود. در این مطالعه که توسط Chen و همکاران انجام شده بود، سه وعده غذایی ایزوکالریک مورد بررسی قرار گرفته بود. یکی از وعده‌ها نمایه گلیسمی و بار گلیسمی بالا داشت (با ۶۵ درصد کربوهیدرات، نمایه گلیسمی = ۷۹ و بار گلیسمی = ۸۲)، وعده غذایی دوم نمایه گلیسمی و بار گلیسمی پایین داشت (با ۶۵ درصد کربوهیدرات، نمایه گلیسمی = ۴۰ و بار گلیسمی = ۴۲) و وعده غذایی سوم نمایه گلیسمی بالا و بار گلیسمی پایین داشت (با ۶۵ درصد کربوهیدرات، نمایه گلیسمی = ۷۸ و بار گلیسمی = ۴۴). نتیجه‌گیری کلی این مطالعه این بود که وعده‌های غذایی دارای بار گلیسمی پایین، تغییرات متابولیکی کم‌تری در حین ورزش ایجاد می‌نماید، زیرا موجب حفظ غلظت گلوکز و انسولین خون در حد نرمال و ثابت شده و از افزایش یا کاهش شدید آن پیشگیری می‌کند (۲۰). در سایر مطالعات تنها اثر نمایه گلیسمی مورد بررسی قرار گرفته بود (۷، ۲۱، ۲۳). علی‌رغم نتایج متفاوت حاصل از این بررسی‌ها، تقریباً در همه این مطالعات، گرایشی از سمت اکسیداسیون کربوهیدرات به سمت اکسیداسیون چربی، به عنوان سوسترای اصلی تولید انرژی در حین اجرای ورزش دیده می‌شود (۴، ۲۲). به‌طور کلی می‌توان گفت یافته‌های متناقض حاصل از مطالعات مختلف، شاید به دلیل تفاوت در محتوای وعده‌های غذایی، فاصله‌های زمانی متفاوت بین مصرف وعده غذایی تا زمان انجام تست ورزشی و یا متدهای مختلف ارزیابی عملکرد ورزشی باشد؛ به‌طوری که در برخی مطالعات فاصله زمانی بین مصرف وعده غذایی و انجام تست ورزشی کم‌تر از یک ساعت بود (۱۹، ۲۳، ۲۴).

ولی در مطالعه ما، زمان مناسب جهت مصرف وعده‌های غذایی، ۳ ساعت قبل از انجام ورزش در نظر گرفته شد. زیرا Donaldson و همکاران در یک مقاله مروری بیان می‌کنند در مطالعاتی که وعده غذایی یک ساعت یا زودتر نسبت به زمان اجرای ورزش مصرف شده، با افزایش یا کاهش شدید گلوکز و انسولین در حین اجرای ورزش همراه بوده، ولی در مطالعاتی که زمان انجام خورانش ۱-۳ ساعت قبل از اجرای ورزش بوده، تغییرات متابولیک کم‌تری در حین انجام ورزش مشاهده شده است (۲۵). نقطه قوت اصلی این مطالعه اجرای کارآزمایی به روش تغذیه دهی یا خورانش بود. برای طراحی دو وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین و بالا که از نظر میزان انرژی و ماکرونوترینت‌ها یکسان باشد، وقت و زحمت زیادی صرف شد. علاوه بر این مطالعه حاضر اولین مطالعه‌ای است که به بررسی تأثیر دریافت وعده‌های غذایی دارای بار گلیسمی بالا و پایین در خانم‌های ورزشکار می‌پردازد. طراحی متقاطع مطالعه و استفاده از چند نوع ماده غذایی در هر یک از وعده‌های غذایی دارای بار گلیسمی پایین یا بالا، به طوری که تقریباً مطابق با یک صبحانه ایرانی باشد، نیز از جمله نقاط قوت این مطالعه محسوب می‌شود. برخی از مطالعات قبلی تنها از یک ماده غذایی در هر وعده استفاده کرده بودند (۲۶، ۲۷).

از محدودیت‌های مطالعه حاضر به این موارد می‌توان اشاره نمود: غیر حرفه‌ای بودن ورزشکاران و انجام مطالعه صرفاً در خانم‌ها. علاوه بر این، امکان نمونه‌گیری خون در چندین مرحله برای ما و شرکت‌کنندگان وجود نداشت؛ در حالی که در اکثر مطالعات مورد بررسی،

خون‌گیری در زمان‌های مختلف از جمله در حالت ناشتا، قبل از انجام ورزش، چند نوبت در طول ورزش و چند نوبت پس از اتمام ورزش انجام گرفته بود. پیشنهاد می‌شود در تحقیقات بعدی تأثیر وعده‌های غذایی دارای بار گلیسمی مختلف بر ورزش‌های با شدت بیش‌تر و هم‌چنین طولانی‌تر و در ورزشکاران حرفه‌ای و سایر ورزشکاران مورد بررسی قرار گیرد.

در پایان می‌توان نتیجه‌گیری کرد که مصرف وعده‌های غذایی دارای بار گلیسمی بالا یا پایین ۳ ساعت قبل از ورزش در خانم‌های ورزشکار غیر حرفه‌ای باعث ایجاد تفاوت معنی‌دار در عملکرد ورزشی نشد. میانگین تغییرات غلظت گلوکز سرم در اثر وعده غذایی دارای بار گلیسمی بالا، بیش‌تر از وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین بود، به طوری که تفاوت آن‌ها در سطح مارجینالی معنی‌دار بود. میانگین تغییرات غلظت انسولین سرم نیز در اثر وعده غذایی دارای بار گلیسمی پایین بود، ولی تفاوت معنی‌دار دیده نمی‌شد.

سپاسگزاری

این مطالعه با پشتیبانی مالی مرکز تحقیقات امنیت غذایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، در قالب طرح تحقیقاتی با شماره ثبت ۲۹۲۰۸۳ انجام یافته است که لازم است بدین وسیله نویسندگان این مقاله مراتب قدردانی و تشکر خود را از مسئولین این مرکز اعلام نمایند. هم‌چنین از مسئولین محترم اداره تربیت بدنی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان سپاسگزاری می‌کنیم که در مرحله اجرای تست ورزشی ما را یاری نمودند.

References

1. Cook CM, Haub MD. Low-carbohydrate diets and performance. *Curr Sports Med Rep* 2007; 6(4): 225-229.
2. Lima-Silva A, De-Oliveira F, Nakamura F, Gevaerd M. Effect of carbohydrate availability on time to exhaustion in exercise performed at two different intensities. *Braz J Med Biol Res* 2009; 42(5): 404-412.
3. Wallis GA, Yeo SE, Blannin AK, Jeukendrup AE. Dose-response effects of ingested

- carbohydrate on exercise metabolism in women. *Med Sci Sports Exerc* 2007; 39(1): 131-138.
4. O'Reilly J, Wong SH, Chen Y. Glycaemic index, glycaemic load and exercise performance. *Sports Med* 2010; 40(1): 27-39.
5. Van Proeyen K, Szlufcik K, Nielens H, Ramaekers M, Hespel P. Beneficial metabolic adaptations due to endurance exercise training in the fasted state. *J Appl Physiol* 2011; 110(1): 236-245.
6. Peters SJ, LeBlanc PJ. Metabolic aspects of low carbohydrate diets and exercise. *Nutr Metab* 2004; 1(1): 7.
7. Wu C, Williams C. A low glycemic index meal before exercise improves endurance running capacity in men. *Int J Sport Nutr Exerc Metab* 2006; 16(5): 510-527.
8. Mondazzi L, Arcelli E. Glycemic index in sport nutrition. *J Am Coll Nutr* 2009; 28(sup4): 455S-463S.
9. Febbraio MA, Chiu A, Angus DJ, Arkinstall MJ, Hawley JA. Effects of carbohydrate ingestion before and during exercise on glucose kinetics and performance. *J Appl Physiol* 2000; 89(6): 2220-2226.
10. Karelis AD, Smith JEW, Passe DH, Péronnet F. Carbohydrate administration and exercise performance. *Sports Med* 2010; 40(9): 747-763.
11. Lyons PM, Truswell A. Serotonin precursor influenced by type of carbohydrate meal in healthy adults. *Am J Clin Nutr* 1988; 47(3): 433-439.
12. Siu PM, Wong SH. Use of the glycemic index: effects on feeding patterns and exercise performance. *J Physiol Anthropol Appl Human Sci* 2004; 23(1): 1-6.
13. Stevenson EJ, Williams C, Mash LE, Phillips B, Nute ML. Influence of high-carbohydrate mixed meals with different glycemic indexes on substrate utilization during subsequent exercise in women. *Am J Clin Nutr* 2006; 84(2): 354-360.
14. Cocate PG, Pereira LG, Marins JC, Cecon PR, Bressan J, Alfenas RC. Metabolic responses to high glycemic index and low glycemic index meals: a controlled crossover clinical trial. *Nutr J* 2011; 10(1).
15. Venn B, Green T. Glycemic index and glycemic load: measurement issues and their effect on diet-disease relationships. *Eur J Clin Nutr* 2007; 61: S122-S131.
16. Brand-Miller J, Thomas M, Swan V, Ahmad Z, Petocz P, Colagiuri S. Physiological validation of the concept of glycemic load in lean young adults. *J Nutr* 2003; 133(9): 2728-2732.
17. Scaglioni S, Stival G, Giovannini M. Dietary glycemic load, overall glycemic index, and serum insulin concentrations in healthy schoolchildren. *Am J Clin Nutr* 2004; 79(2): 339-340.
18. Mahar MT, Guerieri AM, Hanna MS, Kemble CD. Estimation of aerobic fitness from 20-m multistage shuttle run test performance. *Am J Prev Med* 2011; 41(4): S117-S123.
19. Febbraio MA, Keenan J, Angus DJ, Campbell SE, Garnham AP. Preexercise carbohydrate ingestion, glucose kinetics, and muscle glycogen use: effect of the glycemic index. *J Appl Physiol* 2000; 89(5): 1845-1851.
20. Chen YJ, Wong SH, Wong CK, Lam CW, Huang YJ, Siu PM. Effect of preexercise meals with different glycemic indices and loads on metabolic responses and endurance running. *Int J Sport Nutr Exerc Metab* 2008; 18(3): 281-300.

21. Wong SH, Siu PM, Lok A, Chen Y, Morris J, Lam C. Effect of the glycaemic index of pre-exercise carbohydrate meals on running performance. *Eur J Sport Sci* 2008; 8(1): 23-33.
22. Jamurtas AZ, Tofas T, Fatouros I, Nikolaidis MG, Paschalis V, Yfanti C, et al. The effects of low and high glycemic index foods on exercise performance and beta-endorphin responses. *J Int Soc Sports Nutr* 2011; 8(15): 1300-1304.
23. Moore LJ, Midgley AW, Thurlow S, Thomas G, Mc Naughton LR. Effect of the glycaemic index of a pre-exercise meal on metabolism and cycling time trial performance. *J Sci Med Sport* 2010; 13(1): 182-188.
24. Moore L, Midgley AW, Thomas G, Thurlow S, McNaughton LR. The effects of low-and high-glycemic index meals on time trial performance. *Int J Sports Physiol Perform*. 2009; 4(3): 331-344.
25. Donaldson CM, Perry TL, Rose MC. Glycemic index and endurance performance. *Int J Sport Nutr Exerc Metab* 2010; 20(2): 154-165.
26. Kirwan JP, Cyr-Campbell D, Campbell WW, Scheiber J, Evans WJ. Effects of moderate and high glycemic index meals on metabolism and exercise performance. *Metabolism* 2001; 50(7): 849-855.
27. Karamanolis I, Lapidis K, Volaklis K, Douda H, Tokmakidis S. The effects of pre-exercise glycemic index food on running capacity. *Int J Sports Med* 2011; 32(9): 666-671.